

Dođan Alpaslan Demir

izafi.org

Hedef Tahtasında İnan!

28 Şubat 2026

Görsel tasarımı: Dođan Alpaslan Demir

Satrançta “Zugzwang” denilen bir durum vardır: Hamle sırası sizdedir ama yapacağınız her hamle konumunuzu daha da kötüleştirir. İnan’ın hamle yapmaması mümkün olsa en azından beraberlik için şans olabilir ama kural açık, sırası gelen oynamak zorundadır.

Bugün İnan tam bu noktada.

İran misilleme olarak İsrail'e füze veya İHA saldırısı yaparsa, Körfez'de ABD varlıklarını hedef alırsa ya da vekil güçlerini harekete geçirirse daha yıkıcı bir karşı saldırıyı tetikleyecektir. Büyük ölçekli bir savaş, ekonomiyi iyice bozacak, ülke içindeki kırılganlığı parçalanmaya dönüştürecektir.

Misilleme yapmazsa caydırıcılığı zedelenir. İran yönetimi kendi kamuoyu ve bölgesel vekil ağları karşısında tüm prestijini kaybeder. Ülke içindeki huzursuzluk, rejim karşıtı ayaklanmalar ve vekil güçlerin kırılganlığı göz önüne alınırsa bu risk kabul edilemez.

İran yıllardır hedef tahtasında, başlıca sebepler açık:

Bir: Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı raporlarına göre İran zenginleştirilmiş uranyum stokunu artırdı ve "nükleer eşik" olarak tanımlanan çizgiye yaklaştı. İsrail açısından sorun "atom bombası" üretip üretmemesi değil; üretme kapasitesine sahip olmasıdır. Bu kapasitenin varlığı, İsrail'in güvenlik doktrininde varoluşsal tehdit olarak kabul edilmektedir.

İki: İran'ın "çok uzun" menzilli füzeleri ve gelişmiş İHA savaş gücü, klasik caydırıcılığın ötesinde imha edici bir potansiyel taşıyor. İran'ın savaş stratejisi sadece savunma değil uzak hedefleri vurma kabiliyeti üzerine kuruludur. İsrail'in hava savunması ne kadar güçlü olursa olsun, İran'ın artan sayısal füze kapasitesi dengeyi bir tehdiye dönüştürüyor.

Üç: Hizbullah, Hamas ve Irak-Suriye hattındaki Şii milisler, Yemen'de Husiler İran'ın vekil uzantılarıdır. Bu ağ sayesinde İran, asimetrik savaş yöntemleriyle bölgesel baskı kurma imkânı kazanmıştır. Bu durum, özellikle ABD ve İsrail'in güvenlik mimarisine doğrudan bir meydan okuma olarak algılanıyor. Fakat bu ağ bugün İran'ın elini bağlıyor: Vekil güçleri devreye sokmak bölgesel savaşı büyütecek; devreye sokmamak ise İran'ın bu güçler üzerindeki otoritesini zayıflatacaktır.

Dört: İran, dünyanın en büyük petrol ve doğalgaz rezervlerinden bazılarında sahip olmanın yanı sıra, küresel enerji ticaretinin "şah damarı" sayılan Hürmüz Boğazı'nı kontrol ediyor. Dünya petrol trafiğinin yaklaşık beşte birinin geçtiği bu dar su yolu üzerindeki İran hakimiyeti, küresel ekonomi için büyük bir risk faktörü oluşturuyor.

Diplomasi ise palavradır, Washington yönetimi için “biz elimizden geleni yaptık” politik zemininden ibarettir. ABD’nin bu denli büyük bir savaş gücünü askerlerine Basra körfezinde tatil yaptırmak için yığmadığı açıktır. İran diplomatik görüşmelerle zaman kazanmaya, bu sürede Rusya ve Çin’in desteğini sağlamaya çalışıyor. Washington ve Tel Aviv için zaman, İran’ın lehine işleyen bir değişken olarak görülüyor. Bu nedenle saldırı “önleyici” olarak tanımlanıyor; yani “yılanın başını küçükken ezme” hamlesi.

İran Nükleer programı durdurursa en güçlü stratejik kozunu yitirir. Hızlandırırrsa saldırıların meşruiyeti artar. Vekilleri devreye sokarsa bölgesel savaş yayılır. Sokmazsa caydırıcılığı tükenir. Ama daha önemlisi ABD artık yalnızca İran’ın nükleer gücünü ortadan kaldırmakla ilgilenmiyor. İran rejimini yıkararak kendisiyle uyumlu, ticaret ağları kuracak bir yeni yönetim kurmak istiyor.

Zugzwang tam olarak budur.

Bu artık yalnızca bir İsrail–İran çatışması değildir; Ortadoğu’daki güç mimarisinin yeniden kurulma sürecidir. İran hedef tahtasında çünkü nükleer eşik, füze kapasitesi ve vekil ağlarla kurduğu bölgesel denge ABD/İsrail blogu tarafından sürdürülemez görülmektedir.

Bu denklemde Çin ve Rusya etkili ama temkinli ülkeler. Pekin için İran, enerji güvenliğinin kritik halkasıdır; amacı istikrar ve kontrollü gerilimi sürdürmektir. Bu nedenle Çin açık savaş değil, ekonomik ilişkileri devam ettirecek diplomatik arabuluculuğu kullanacaktır. Bu haliyle aktif olarak İran’ın yanında yer alması beklenemez. Moskova açısından ise İran, Batı’yı meşgul ettiği sürece yararlı bir unsurdur. Rusya gürültülü bir siyasi destek verebilir, askeri-teknik iş birliğini sürdürebilir; ancak İsrail’le, ABD ile doğrudan çatışmaya girecek bir pozisyon alması olası değildir. Rusya ve Çin İran’ın tümüyle çökmesini istemez; fakat bölgesel yangının küresel savaşa evrilmesine katkıda bulunmaz. Bu nedenle destekleri sınırlı, hesaplı ve kendi çıkarlarına endeksli olacak, olası yeni İran rejimiyle diyalog yolları arayacaklardır.

Artık soru şu değil: İran nasıl karşılık verecek, İsrail/ABD blogu ne şiddette vuracak?

Soru şu: İran bu baskıdan nasıl çıkacak?

Çünkü bu kriz, uçakların bombaladığı, İran füzelerinin vurduğu bir savaş olmanın ötesinde, rejimin stratejik hareket alanını daraltarak son hamleyi indirme meselesidir. ABD ve İsrail açısından artık “tehdit bertarafı” yeterli değildir, temel amaç Ortadoğu’nun güç dağılımını yeniden kalibre etmektir.

Zugzwang’ın trajedisi şudur: Oyuncu kaybettiğini hamle yaptığı anda değil, hamle yapmaya zorlandığı anda anlamalıdır.

İran bugün tam olarak bu noktadadır.

Ve bu yalnızca İran’ın değil, Ortadoğu’nun yeni güç haritasının çizildiği an olacaktır.

Bu yazı ilk kez yazarın kendisine ait izafi.org sitesinde yayımlanmıştır:

<https://izafi.org/2026/02/28/hedef-tahtasinda-iran/>